

чи окремих осіб переслідуються законом. Конституція України закріпила правові основи незалежної України, її суверенітет і територіальну цілісність.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри кримінального права № 1 НЮУ імені Ярослава Мудрого О. В. Зайцев.

Чиркін Антон Сергійович
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
аспірант, кафедра державного будівництва

ЗАКРІПЛЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНСТИТУЦІЇ УГОРЩИНИ 2012 р.

Угорщина була єдиною країною Центрально-Східної Європи, де до 2012 р. все ще офіційно діяла соціалістична Конституція: Закон 1949 р. XX «Про Конституцію Угорської Республіки» (до 1989 р. Народна Республіка). Політичні сили, які прийшли до влади в 2010 р., якомога швидше прийняли нову Конституцію, яка отримала назву Основний Закон Угорщини (далі — Основний Закон). Варто відзначити, що новий Основний Закон істотно зміцнює владу правлячої партії Фідес. Розпочатий урядом законодавчий процес торкнувся, зокрема, й місцевого самоврядування. Новий Основний Закон Угорщини, був прийнятий 25 квітня 2011 р., а набув чинності з 1 січня 2012 р., має дуже дуалістичний характер. Він ще не набув чинності, проте спричинив розкол в суспільстві та різку критику Європейського Союзу.

Як зазначає П. Каман, місцеве самоврядування в Угорщині сьогодні є одночасно поняттям конституційно-правовим і адміністративно-правовим. Згідно конституційно-правової апроксимації «місцеве самоврядування — це частина державної структури, яка порівняно з попередньою Конституцією 1949 р. хоча й втратила частину самостійності, однак й далі закріплена в Основному Законі». Відповідно до адміністративної апроксимації: «місцеве самоврядування складає одну з опор в підсистемі

державного управління, і таким чином, в більш вузькому розумінні, це адміністративна система установ, яка утворює частину державної організаційної системи».

Основний Закон закріплює невеликий об'єм норм, які регулюють місцеве самоврядування (ст. 31–35). Як зазначив Конгрес місцевих і регіональних влад, він не містить посилання на міжнародні правові тексти, включаючи міжнародні документи щодо захисту прав людини. Він не робить ніяких посилань на Європейську Хартію місцевого самоврядування, незважаючи на факт, що Угорщина її ратифікувала.

У ст. 31 Основного Закону визнається право місцевих органів влади встановлювати свій режим організації та діяльності, зазначається що в Угорщині місцеве самоврядування встановлюється для управління громадськими справами і здійснення публічної влади на місцевому рівні, проте немає ніякої згадки про принцип місцевого самоврядування, хоча у старій Конституції цей принцип був передбачений. Крім того, Конгрес місцевих і регіональних влад наголошує на відсутності в Основному Законі Угорщини закріплення і гарантування принципів субсидіарності, фінансової автономії, відповідності між ресурсами і повноваженнями, правового захисту місцевого самоврядування, меж адміністративного втручання центральної влади. Крім того, Основний Закон у ст. 31 гарантує тільки існування місцевої влади, а не її повноваження. Місцеве самоврядування не передбачено як основоположна засада конституційного ладу Угорщини.

Органи місцевого самоврядування діють як на місцевому рівні (міста і села), так само і на регіональному рівні — округи (комітати). Органи самоврядування на зазначених рівнях є незалежними один від одного. Органи місцевого управління в муніципалітетах можуть регулювати місцеві справи і управляти ними (ст. 31), тоді як окружні органи самоврядування є компетентними у питаннях регіональної інфраструктури.

У ст. 32 Основного Закону зазначаються певне коло повноважень органів місцевого самоврядування щодо вирішення місцевих питань, зокрема, приймати нормативні акти, визначати власну структуру, приймати рішення щодо комунальної власності, встановлювати місцеві податки, цей перелік не є вичерпним. Крім того,

на органи місцевої влади законом можуть бути покладені й делеговані повноваження, з відповідною майновою або фінансовою підтримкою (ст. 34).

Держава контролює відповідність законодавчим вимогам діяльність органів місцевого самоврядування. Однак, наглядові органи не можуть анулювати місцевий нормативний акт, який вони вважають незаконним, а повинні звернутися до суду щодо його скасування (ст. 32). Будь-який суд має на це право, проте у попередній Конституції це було компетенцією Конституційного Суду. У п. 6 ст. 32 Основного Закону закріплено, що органи місцевого самоврядування володіють публічною власністю, яка служить виконанню їх завдань.

Головним структурним підрозділом органів місцевого самоврядування є рада. У муніципалітетах населення обирає не тільки раду, а й мера. Однак в округах тільки рада округу обирається народом, голови ради обирається самою радою (ст. 33).

У ст. 35 закріплені положення стосовно строку та порядку обрання місцевих депутатів, зокрема, зазначається, що місцеві вибори відбуваються на основі загального та рівного виборчого права, шляхом прямого і таємного голосування, строк повноважень депутатів — 5 років. Там же містяться норми щодо розпуску і саморозпуску місцевих рад. Питання місцевих референдумів передбачено у ч. 2 ст. 31 Основного Закону Угорщини.

Отже, визначена Основним Законом державна організаційна структура перебудувала взаємовідносини самоврядування і державного управління. Очевидно, що роль урядових установ посилилась, попередній законний контроль замінений на законний нагляд з можливістю істотного втручання. Таким чином, господарська самостійність попала під сильні обмеження з боку держави, послабилася фінансова самостійність.

На тиск робиться на виконання обов'язкових делегованих завдань, а посилення впливу державного управління свідчить про те, що питання місцевого значення стали задачею державної влади. Основний Закон звільнив місцеве самоврядування від таких понять, як «автономність» і «децентралізація повноважень».

Нова регламентація самоврядування на протиположні нормам орієнтує само-

врядування на тісну взаємодію з державним управлінням.

Науковий керівник: д. ю. н., професор, завідувач кафедри державного будівництва НЮУ імені Ярослава Мудрого С. Г. Серьогіна.

*Члєвик Олена Володимирівна
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
аспірант, кафедра
конституційного права України*

СВОБОДА

ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ПРИНЦИП ПРАВА

Принципи права мають важливе значення для всієї правової системи та істотно впливають на всю правову дійсність. Для свободи, яка є складовою частиною системи принципів права, притаманні такі ж ознаки, як і для всіх інших принципів права. Окрім того для свободи як однієї з визначальних ідей конституціоналізму є характерним:

- вища імперативність, загальність, універсальність, значущість, стійкість і стабільність протягом невизначено тривалого часу;
- спрямовання розвитку і функціонування всієї правової системи;
- вплив на напрямки правотворчої, правозастосовної та інших форм юридичної діяльності;
- роль одного із найважливіших критеріїв законності дій громадян, посадових осіб та інших суб'єктів права;
- сприяння заповненню прогалін у праві;
- підвищення рівня правосвідомості в суспільстві;
- регулятивний характер.

Крім загальних ознак, які властиві свободі як принципу права, для неї характерними є певні особливості. Перша особливість принципу свободи полягає у діапазоні його поширення на галузі права. Так, принцип свободи знайшов своє закріплення й в цивільному законодавстві, хоча мав на шляху багато перешкод. Для прикладу,